

OOS GÈNKER VOLKSTOAL

Van ontstoeën tot nou

D'r zijn veel weetensjappeleke stiedies gemoakt ieëver dei volkstoale (dialekte)

Wat der nou viergesjoeëted krijgt ès 'n hiel korte soamevatting van 'n vierdracht gehaage doer ooze stichter, ierevierzitter van Veldeke Gènk op 15 miert 2016

Alleen de bezonnerste eelemente zijn behaage

Ve zillen hei het A.N. gebreike opdat minsen dei 'n aaner strieëktoal gebreiken dat ooch goed konne volge.

Zoe begos het

50.000 tot 60.000 jaar geleden begonnen de stemspiertjes zich te ontwikkelen. Hierdoor kon een systeem van klinkers en medeklinkers zich ontwikkelen. De kreten en geluiden veranderden in woorden . Hieruit ontstonden veel taalfamilies.

Één ervan was het **Indo-Germaans** met als bakermat de Zuid-Russische laagvlakte . Een migratiegolf naar het zuji-oosten gaf het ontstaan aan o.a. de Iraanse en Noord-Indische talen. Een andere volksverhuizing naar het westen gaf het ontstaan aan de meeste **Europese** talen.

Één van die ontwikkelingslijnen verliep via het **Germaans** naar het **Frankisch**, het **Rijnlands** en het latere **Limburgs**

Het Romeinse Rijk bewaakte de Rijn als de noordelijkse grens met daarachter de Gemaanse stammen.

In de vierde eeuw beginnen de grote volksverhuizingen van Noord naar Zuid. Door de bevolkingsaangroei en de druk van de Aziatische steppevolkeren zetten de Franken de stap over de Rijn. Ook de West - en Oost-Goten , Vandalen e.a. trekken naar het zuiden; De Franken veroveren een groot gebied, hun taal gaat variëren van streek tot streek. Uit het **Zuidnederfrankisch** ontstaan de Limburgse dialecten maar ook de taalvarianten van o.a. Eupen en de Neder-Rijn.

843 Verdeling van het Rijk van Karel de Grote. Langzaamaan neemt de feodaliteit vorm aan. Door interne twisten en de invallen van de Noormannen, gaan veel investituurdocumenten verloren. Een aantal lenen gaat een hoge graad van autonomie ontwikkelen. Zo neemt het Land van Loon rond 1040 vaste vorm aan. De graaf van Loon is afhankelijk van het Heilige Roomse Rijk. (Duitsland) waardoor de invloed van het Rijnlands sterker wordt. (de Keulse expansie) Stilaan begint de volkstaal zich te ontwikkelen tot het huidige Limburgs.

- 1- het breken van de lange klanken vb. ieëver, zoeëmer
- 2- De tonaliteit (ontstaan van stoot- en sleптоon) ooch- oog,
- 3- de umlaut: vb. boom - beem mous - meis, ich gón- dich gees
- 4- de mouillering: geld- geldsj of geldj

Doordat de Brabanders in 1288 nabij Keulen de Slag bij Woeringen winnen, wordt hun streektaal invloedrijker. Vooral voelbaar in Westr-Limburg. (De Brabantse expansie)

Door het protestantisme wordtr de **bijbel** in de **volkstaal** omgezet. Het begin van de standaardtaal (na 1600) De Hollandse en de Brabantse streektalen vormen er de basis van. De streektalen uit onze regionen kennen een aparte geschiedenis.

Het land van Loon, dat sinds 1366 deel uitmaakt van het prinsbisdom Luik blijft buiten die geschiedenis staan. Spanjaarden en Oostenrijkers krijgen hier haast geen voet aan de grond. Vele plattelandsgemeenten worden zelfvoorzienend (autarkisch) waardoor elk dorp zijn **eigen dialect ontwikkelt**. Zelfs bninnen de eigen gemeentegrenzen zijn er nog verschillen hoorbaar, soms van gehucht tot gehucht of tussen sociale lagen.

De oude Genker kernen lagen door grote heidevelden gescheiden van de naburige dorpen, zo kreeg ons Gènker **een heel eigen klankstructuur**. Tijdens de Franse tijd werd de **Franse bestuurstaal opgelegd**. Ook na 1830 was Frans in België de bestuurstaal. Vandaar dat er zoveel Genker dialectwoorden een Frans woord als oorsprong hebben. vb. eetvork = versjèt van fouchète, herstellen= rippereere van réparerer

Recente Historie

Zoals alle huidige talen en taalvarianten is ons Genker een

levende taal, d.w.w. dat het woordgebruik mee evolueert.

De tewerkstelling in de landbouw is omzeggens verdwenen de landbouwtermen geraken in onbruik. De ontleningen aan het Standaardnederlands nemen toe. Maar het klankensysteem blijft behouden.

In 1997 erkent Nederland het Limburgs als streektaal,; volgens het handvest van de Raad van Europa. Hierdoor worden heel wat middelen vrijgemaakt om die Limburgse dialecten als levend erfgoed te vrijwaren. België heeft het handvest nog niet ondertekend. Een streektaalbeleid is in België totaal onbekend.

Van onderop, door betrokken mensen zelf, ontstaan er wel Veldekewerkingen om onze dialecten te gebruiken en te beschermen.

In 2000 beleven we haast gelijktijdig de oprichting van **Veldeke Gènk** en **Veldeke Bels(j) Limburg**. Snel volgen afdelingen in Hasselt en As, dan Veldeke Maasland, Lonerland

Het aantal Limburgse dialectsprekers vermindert, maar, het aantal mensen dat een Limburgs dialect als tweede of volkstaal aanleert neemt toe. Zoals elke taal kun je een volkstaal aanleren. **Verst(aan..., beluisteren..., spreken..., lezen..., schrijven.**

Zo leer je alle talen, dus, ook onze Gènker Volkstaal, Dialect Oos Plat Gènk.

Dat ès de moeite wèèrd !.

Asder WWW.dialectingenk.be oeëpent, dan geet 'nen hiele nouwe wèèrld vier óch oeëpe.

Wei doen èn 2016 blijft dat nou ooch oangeboeie.